

ДІЛО

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринкова, 8. кв.</p> <p>Комп'ю прот. н. н. 24720</p> <p>Адреса теле. «Діло» — Львів»</p> <p>Число телефонів 605</p> <p>Групування редакції на об'єктах.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: в Австро-Угорщині:</p> <p>півроку — 15 — чотирьох — 28 — всього — 35 —</p> <p>у Львові (без Австрії): місяць — 4 — К. півроку — 12 — чотирьох — 22 — всього — 38 —</p> <p>в Німеччині: півроку — 20 — К. чотирьох — 34 — всього — 54 —</p> <p>Від австрійської адреси відрахувати 50 с.</p>	<p>Ціна згадана:</p> <p>Товар зазначений, доставлений до Львова, вартість 50 с. в австрійській валюті, в тому числі за доставку, за що вартість 10 с. в австрійській валюті, за що вартість 20 с. в австрійській валюті, за що вартість 10 с. в австрійській валюті.</p> <p>Матеріал доставлений до Львова.</p> <p>Одна примірник вартість у Львові 10 с. на провінції 20 с.</p>
---	---	---

Видав: Видавничча Спілка „Діло“

Начальний редактор: Д-р. Василь Панейко.

На сторожі суверенності Української Народної Республіки.

Львів, 4. цвітня 1918.

Перед найдом більшовиків Україна — поборки словами уодішного українського прем'єра Винниченка — була оазою порядку і спокою. Більшовицький маїад зруйнував сю оазу. Щоб ратувати рідний край, Українська Центральна Рада була примушена докликати на поміч своїх сусідів, з якими заключила мир, Німеччину й Австро-Угорщину.

Так німецькі й австро-угорські війська вступили на українську державну територію. Проти них української державності, як на Україні, так і поза її межами заговорили про окупацію. Одні з них, в першій мірі російські елементи на Україні, хотіли би відскредитувати українську державність і довести знов до поневолення України Радю. Інші знов, в першій мірі Поляки, хотіли би дійсно, щоб коміт Німеччини й Австро-Угорщини звернулися в окупацію, сподіваючись, що тоді польська держава розшириває її би коштом українських земель.

До того певедене німецького й австро-угорського війська не є бездоганне. Навіть при військовій волі мусять трапляти ся надужиття: сьх мже військо в чужій державі, — а при тим не можна все говорити про найкращу долю? Не треба також забувати некоричильності обставин.

Все те викликає трівожний настрій, який найліше вислів не тільки в пресі, але також в мові і дебатах в Малій Раді. В сих запитах і дебатах треба також відрізнити суть від тенденції: декому ходить не стільки о факти надужиття, як о відскредитуване української державної власті.

Зокрема звертаємо увагу на ті факти в запитах, які відносять ся до поведення польських відділів бувшої російської армії на Поділлі, Рабунки й убитства сих банд найліпше свідчать про партістськ польських заєвнень про польське-українську іділю в українській державі.

Ще українська державна власть твердо стоїть на сторожі суверенності Української Народної Республіки, видно з цілого поведення її: а те, що більшість Ради прийме запиту; що міністер судівництва видав розпорядок, в яким замінує, що мешканців України мають право судити тільки українські суди; що голова У. Ц. Ради проф. М. Грушевський конферував у сій справі з представниками Німеччини й Австро-Угорщини.

Ініціатором голови У. Ц. Ради проф. М. Грушевського з представниками Німеччини й Австро-Угорщини.

Київ, 29. марта 1918.

Президент У. Ц. Ради проф. М. Грушевський мав розмову з представниками Німеччини й Австро-Угорщини з приводу слухів про відходження цих держав на території України.

Представники осередних держав зазначили можливість установлення найліпших відносин між воєніями на Україну військами осередних держав і українською адміністрацією.

Грушевський вказав, що відносини будуть гарні, коли війська осередних держав обмежать ся операційною діяльністю, не вмішуючи ся у внутрішні справи і не допускаючи ся ніяких самовільних виступів.

Представники осередних держав відповіли, що се також їм бажано. Незорозуміння між їх військами і українським населенням спричинені тільки воєніями обставинами. Взагалі ж військо осередних держав має тільки помагати українському правительству, виключючи тільки його прикази, також у внутрішніх справах, коли се буде потрібне.

Дальше Грушевський вказав на konieczність не давати населенню причин підозрівати, що прихід військ осередних держав має вплив на соціальну політику Ради, бо серед населення ходять слухи, ніби то військо осередних держав змінить земельний закон і віддають землю поміщикам. Деякі факти перешкод, роблених тими військами сільським організаціям, піддержували ті слухи.

Представники осередних держав категорично заперечили, ніби то їх правительств мають намір впливати на соціальну політику України; за те висловили побоювання, що при переведенні земельного закона багато земель, особливо поміщицьких, остане незаєвненими.

Грушевський відповів, що на основі відомостей, які має від міністрів і членів Ради, селяни добре організують управу поміщицьких земель, — і там, де здійснювано більшовицький терор, де нема перешкод для організації господарств, там військова поміч людям потрібна, потрібні тільки господарські машини, а в деяких місцях зерно на завіз.

Вже тепер висловило ся, що значний процент землі сього року остане не облізний, одначе від сього буде менше шкоди, ніж від марушення соціальної політики Ради.

Селиство повинно мати певність, що правительств не відступять від своєї політики та що земельні закони не будуть змінені. Тільки в таких відносинах селяни устроить свої господарства.

Се треба мати на увазі навіть на випадок недоборів у найближшій місяці.

Представники осередних держав прийшли до відомості заяву президента У. Ц. Ради.

Запиту в Малій Раді про певдене німецьких і австро-угорських військ і польських частин бувшої російської армії на Україні.

На засіданню Малої Ради 22. марта Шац (векши. жид. соц. роб. партія) і Рафес (бува) виступили з запитами з приводу поведення німецьких військ на території України.

В дебатах з приводу сих інтерпеляцій виступали Рафес, Салтан, Зарубін, Кушнір, Павлоц, Чапківський і Скар, при чому представники українських фракцій висловлювались за передачу сих інтерпеляцій на попередній розгляд парламентарної комісії, а меншости горяче обстоювали за негайне прийняття їх.

Врешті голосованям Рада ухвалила передати увесь фактичний матеріал сих інтерпеляцій в комісію.

На засіданню Малої Ради 26. марта комісія вдала справу в сих запитах.

В імені комісії Корчинський повідомив, що частину наведених в інтерпеляції „Буца“ фактів, потверджених документами, комісія вважає доведеними, а решту, для яких документальних даних нема, комісія вважає не доведеними. Обмірковуючи запитання, комісія визнала можливим прийняти його в такій формулі:

1. Чи відомо голові Ради міністрів та міністрам судових, внутрішніх і військових справ про заганні випадки репресій, яких заходів мають вони ужити, щоб припинити ці беззаконні вчинки, від кого-б вони не виходили; 2) зокрема, чи відомо їм про арешт члена Центральної Ради, представника с. д. меншевиків, чи ужито заходів до негайного увільнення його і які гарантії особистої незайманости членів Центральної Ради мають бути заведені; 3) чи гадає Рада народних міністрів у місцевостях, де воєні операції скінчили ся, завести нормальний порядок урядування; 4) що гадає Рада народних міністрів зробити, щоб були покарані урядовці, які в тім провинились, та щоб усунути з посад урядовців, ворожих до республіканського державного ладу України?

Павлов повідомив, що та сама комісія вважає доведеною вину деяких українських властей, що виконували присуд німецького військового суду і вважає потрібним прийняти таку інтерпеляцію, внесени на однім з попередних засідань фракції рос. с. р.: 1) „Чи відомо паву міністрів судових справ, що над громадянами Бублієм, Сербіном, Ногажевським М. і Ногажевським І. на території Української Народної Республіки 9. марта відбув ся суд королівсько-пруського гуварського Ч. 14. полку, який їх засуджено по 5 і більше років тюрем; 2) чи відомо паву міністрів, що сей присуд був прийнятий до виконання українськими властями; 3) коли сї факти паву міністрів відомі, то яких він вважає заходів, щоб уникнути можливого повторення висше наведених фактів взагалі, а зокрема яких заходів ужито для улекшення дальшої долі засуджених, згідно з законами Української Народної Республіки?“

З приводу сї інтерпеляції член тої самої комісії М. Салтан звернув увагу Малої Ради на те, що в приговорі німецького військового суду засуджені названі російськими підданками. Відки взяв німецький суд відомості про їхнє підданство, комісія не знає і нічого не могла в сій справі установити. Дехто з членів комісії поділяє ту думку, що німецький суд міг зробити свій присуд на основі військових законів, тим більше, що суд сей відбував ся на Лівобережжі, де в той час провадили ся військові операції. В сім пункті є меншість і фракція с. р. підтримує сю інтерпеляцію тільки диятого, щоб дістати від міністра на сю неясність пояснення.

Інтерпеляцію прийнято без обговорення. З запитом про події на Поділлі виступив на засіданню Малої Ради 24. марта Г. Матюшків (укр. сел.-реп.) Він навіз цілий ряд фактів про польські відділи бувшої російської армії, а також про певдене австро-угорських властей.

І так повітовий комісар Літвін по телеграфу повідомляє губернського: „Ось уже другий день до мене доходить з Чорного Шляху чутки про те, що самочинні загони Поляків, що зовуть себе легіонерами, в Уланівській, Терешпільській, Хмельницькій і Ст. Синявській волостях роблять рекаїзції і розстрілюють тих, хто не корить ся їм. Дня 3—10 марта с. р. командант польського війська в Ст. Синязі, не порозумівшись ні з ким, ні з другими представниками української власті, заарештував увесь склад Ст. Синявської волостної управи і других осіб і віддав їх до воєнічного полкового суду з те, що вони не доставили польському війську фуражу і що в місяці люти задержали якогось легіонера Бомлінського, який віз з собою до Хмельника 29 крсів. В ті ж Синязі командант польського війська видав наказ про адуку населенню зброї“...

І далі: „Начальник участкової міліції Джиґивіч з Терешполя повідомив мене, що загін Поляків, чоловіка в 40 озброєних скорострілами і крсамч, у адуку 17 марта прибув у с. Митинці і почав забирати коний і хліб. Селяни с. Митинець веднавшись з селянами Маркусю, Рабчанець, Качанівки і Вейговель узброєно пішли на Подяків і іскра бою з людськими жертвами відібрали коний і 1 скоростріл...“

І далі: „Начальник участкової міліції Джиґивіч з Терешполя повідомив мене, що загін Поляків, чоловіка в 40 озброєних скорострілами і крсамч, у адуку 17 марта прибув у с. Митинці і почав забирати коний і хліб. Селяни с. Митинець веднавшись з селянами Маркусю, Рабчанець, Качанівки і Вейговель узброєно пішли на Подяків і іскра бою з людськими жертвами відібрали коний і 1 скоростріл...“

— По моїх відомостях — додає інтерпретант—тут убито 23 людей.
 ....18. марта до Подляків прийшла відмога з артилерією і скорострільними. Подляки відступили до Качанівки і сстріляли село зі скорострільних і гармат. Село згоріло. Селяни узброюють ся далі, щоб дати одсіч Подлякам. Жінки й діти тікають до Хмельника. Харчу й помешкань для них нема...
 Губ. комісар телеграфує 18 марта: „Польські легіони забирають військове майно, що належить демобілізаційним комітетам“.
 Подільський губ. комісар по телеграму повідомляє, що він одержав від команданта австро-угорського війська, що вміщує у Винниці лист, в якому той просить комісарів в триохденній речення водати точні відомости про скількість воєній, коліт, теров, телет, селян та селянний у всіх населених місцях Галицької, Юзвинської, Тваровської, Гавришівської та Стрижівської волости Винницького повіту, при чім одержані відомости перевзяті-ють ся в акти, і винні в подачі невірних відомостей караються ся арештом та заслужують...
 Балтський повітовий комісар Оршиченко передав приват команданту 3 батальону австро-угорського війська в Рубнівці, в якому командант наказує „добробітно погрозити рубнівському цуврському загону і всім поміщикам всі землі“.
 „Всі аршинські і грабіжницькі застібом вилічені селяно-господарські і гамські садки повинні бути відорвані в деск місяцях. При чім вважаю потрібним попередити, що всяка проволочка в виконанню цього гавалу доведе до як найстрогіших заходів до смертної кари-включено“.
 „Комісар просить „повідомити Його, чи уживає уряд якийсь заходів проти втручання австро-угорського війська в внутрішні справи. Як що ся справа не вживає ся на дикх, бо не беру на себе відповідальности за курс політики“.
 Крім цих документів інтерпретант веодить і інші. На основі цих фактів він оголошує таку інтерпретацію: 1) Чи відомо міністрам військовоу і справ внутрішних про події, котрі чинять ся на Поділлі польськими легіонами? 2) Чи відомо міністрам, що заважали своїми командами австро-угорськ. військовими частинами втручати ся у внутрішні справи Республіки? 3) І як відомо, те що то робить ся міністрами для припинення таких гвинтів в бою чужинців, і 4) чи живляють ся заводи до обсабрювання і виводу польських легіонів за межі України?

По переведеню дискусії інтерпретацію прийнято більшістю 23 голосів.
 Розпорядок міністерства судівництва проти вмішування чужих властей в закладну судову власть на Україні.
 Міністер судівництва М. Ткаченко видав до прокураторів окружних судів отсей розпорядок:
 „До народнього міністерства судових справ дійшли вісти, що по деяких тюрмах приймають і садовлять засуджених німецькими та австрійськими військовими судами мешканців Української Народної Республіки, як громадян Республіки так і не громадян. З огляду на те пові домляю, що всім належить твердо пам'ятати закони обов'язуючі в Українській Народній Республіці, що ніякі чужі суди не мають сили в Республіці. Німецькі та австрійські військові суди мають силу лиш до своїх воєнів, що перебувають у війську австрійському чи німецькому. Для покарання злочинців — мешканців Республіки, згідно військового стану, існують військові революційні суди при українських військових командантах і до тих судів німецькі та австрійські власти мають представляти злочинців мешканців Республіки. Отже засуджені мешканців У. Н. Республіки німецькими та австрійськими судами являть ся втручанням в закладну судову власть і через те вчинком беззаконним. Всі власти Республіки всіми силами повинні того не допускати, повідомляючи про кожний такий випадок військової німецької та австрійської власти вишні органи власти Укр. Нар. Республіки, які будуть вимагати від уряду німецького та Австро Угорщини покарання винних німецьких та австрійських військових властей. Ніхто з властей Республіки не має права допомагати в чім-небудь таким беззаконним чинностям чужих військових судів: адміністративні власти не можуть препроводжувати засуджених такими судами, в тюрми — таких засуджених врямати до в'язниць.“

Черніна, виголошеної через відморочених членів доньської ради громадської.
 Як відомо, міністер заграничних справ вказав піднести обжаловану проти г. Черніни політичних провідників, які бажать перемогти мочи антанті. В першій мірі відносимо ся до означених в державній неясности до обжалованих політиків, які в того приводу заповідають опозицію проти д-ра Зайдлера. Гр. Черніна мовляв — ковинен, був станути перед судом і там зложити свій звіт та планости обвинуваченя, коли конче хотів дати відповідь і впрочи міністер заграничних справ не мавнен вмішувати ся у внутрішні справи держави монархії.
 Того звісту письмо вислали представителю чеського союзу до голови делегації в Празі для заграничних справ д-ра Зайдлера. До делегації в Празі вступили ся відморочені чеського союзу в Празі, перед яким запротестувала проти Зайдлерського виступу гр. Черніна та звісту делегації. Д-р Зайдлер кричав мовчки свій звіт до відома.
 Становище правительства і парламенту переведене Його програми залежимо від того, чи Чехи остануть ся при своїй тактиці, чи хопять ся заступити струнції. Для їх рішення буде міродатне становище інших славянських груп, в першій мірі славянських Славян.

Австро-угорське правительство стоить при австро-польській програмі?

Розгорнулося перед Польським парламентом питання „тогні“!

Д-р Лео Ледерер, віденський журналіст, який видає „Berliner Tageblatt“, що вель час вийшов у відповідь на австрійський лист, в якому в закінчюванні мир з Румунією, старатимуть ся порозуміти ся з австрійськими Подляками в переговорах з Німеччиною про польський міг виступати не тільки як д. і ч. міністер але також як речник австрійських Подляків.

„Австро-угорське правительство—якщо Ледерер—в австро-польській колотливі вель часті одну гілку осягнути ціля в тристоронній польській справі. Подогоджено в мір думкають слушно загроження. Бо остали суди наслідки договорів, які вів з українськими гатами в холмській справі гр. Черніна, виступивши на зумі Подляків своїм духом, буковинським паславом і славянським. А в сі зміни, які заповідають справі, які одначе Подляки в Галичці мають невистарчаючими, не спробували звернутися тивно, вороже становище Польським судам Черніна ще, більше споважливо, коли мав автентичні відомости, що п. Кільбах ставивши в справі холмській якогось-велького зву на гр. Черніна. В станочивши Польщі в хвилеве не стоять за гр. Черніна, а тільки слаблене становище міністра“.

Як бачимо, д-р Ледерер розгорнувши офіційно польського кола.
 Польська преса очевидно з привітливо ведить слова д-ра Ледерера. При сім зазначити подробицями: До слів д-ра Ледерера розвернулося сегад Подляків в Австрії в холмській справі елабло, „Kujawski“ додає від себе увагу: „розгорнувши“ для митною се не повинна.

Крамарж проти поділу Чехії

В великій статі двенадцять „Národního listu“ яка величає братами німцями Славян Чехів, вайнів д-р Крамарж становить програму утворення німецької провінції в Чехії. Чехи не мають історичної єдности королівства, не тіє та не що воно не в силі забути, кілька то Німців організували (кілька слів сконфісковано) в тому, що було б се божівалим розділити ідеальну географічну і господарську частину як Королівство Чехії, бо багато соток населення приналежних до чеської народности живуть в означеній області і вони за нірку ніку не мають бути видані на поталу германізації. В чім Німці прийшли до Чехії як голі (кілька слів сконфісковано кілька рядків) і не мають найменшого права роздірати єдність королівства.

Нові українські університети.

Зєдинене ресійського університету св. Володимирів і українського народнього університету в Київі в один державний університет.

Львів, 4. цвітня 1918.

Київські газети доносять:
 Українське Наукове Товариство в Київі виробляє проект утворення цілого ряду державних і народних українських університетів і виспих наукових заведень, який має бути введжений міністерству просвіти. Поки ще після того введження були-би утворені з державні українські університети, а саме: в Київі, Катеринославі і Кам'янці Подільській і в народних університетів: в Харкові, Сумах, Полтаві, Кременчуці, Черкасах, Житомирі, Вінниці і Чернівцях. Палтавський і чернігівський університет стали-би в короткім часі державними. На університет в Кам'янці Подільській зібрано около мільона карбованців.

На нараді виспих урядників українського міністерства просвіти директор департаменту для виспих шкіл предложив програму будучої діяльности департаменту. В дискусії віднесено питання, чи Українська Республіка буде в силі удержувати два університети в Київі, як що на родний київський університет перейде на державний етат. Більшість учасників наради висловила сумнів про можливість удержування в Київі двох державних університетів і домагає ся утворення з волюдарського і народнього університету одної виспих школи. Се питання має бути першине збором професорів українського народнього університету і міністерством просвіти.

делегатія, яка має передати введження правительства совітів удасть ся до Києва. Між членами сеї комісії мають знаходити ся члени берестейської мирової делегатії проф. Покровський, Карахан і н. і Бівенко.
 ПЕТРОГРАД, 3. цвітня (Пет. Аг.). Українська Рада предложила Раді народних комісарів проект мира.

Мирові переговори між Україною і Великоросією.

БЕРЛІН, 3. цвітня (прив.). З Петрограду доносять посередно Московське правительство рад, як доносить „Наш Век“, старасть ся широко, щоби довести до можливо скорого порозуміння з Українською Народною Республікою. Окрема

ми партіями переговори в справі бюджету та зміни конституції.
 Чи для тої програми своєї праці знайде правительство в Палаті послів пригожі відносини? Парламентарне полєжне єдине ще більше запутане, як було перед святочними феріями. Становище правительства стало ще більше трудне наслідком передвчорашньої промови гр.

Перед новою сесією парламенту.

Програма парламентарних праць. — Лихі наслідки промови гр. Черніна, — Неудоволення Чехів. — Іх протест. — Чеська техіка в обструнції?

Львів, 4. цвітня 1918.

На дневнім порядку найближших засідань Палати послів стоять справи, які вимагають нормальних відносин парламентарних і певної правительственной більшости. Згадати би тільки про правительственне предложене закона про обов'язок праці і про загальне ополчене. Правительство бажас теж почати з парламентарних

